

Slovenski dom

Štev. 96

V Ljubljani, v četrtek, 29. aprila 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Bollettino n. 1068

Tutti gli attacchi falliti sul fronte tunisino

4 velivoli avversari abbattuti

Il Quartiere Generale delle FF. AA. comunica:

Lungo tutto il fronte tunisino sono anche ieri falliti gli attacchi condotti dall'avversario con intenso appoggio di artiglieria e di mezzi blindati.

Ai reparti citati dai precedenti bollettini merita di essere aggiunto, per il suo valoroso comportamento, il gruppo corazzato comandato dal maggiore Piscitelli Taeggi Odesio da Napoli.

Formazioni aeree italiane e germaniche hanno efficacemente battuto colonne nemiche in marcia e in costa.

Quattro apparecchi anglo-americani sono stati distrutti: uno da cacciatori tedeschi in Tunisia, uno da batterie contraeree sulle coste del Peloponneso, due da una nostra silurante nel canale di Sicilia.

Un'incursione di quadrimotori americani sui dintorni di Cagliari causava danni non gravi, nessuna vittima fra la popolazione civile.

Tre nostri velivoli non sono rientrati alle basi.

Vojno poročilo št. 1068

Vsi napadi na tunizijskem bojišču odbiti

4 nasprotnikova letala sestreljena

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1068 pravi:

Na vsem tunizijskem bojišču so tudi včeraj spodleteli napadi, ki jih je nasprotnik izvedel ob močni podpori topništva ter oklepnih vozil.

Oddelkom, ki jih omenjajo prejšnja vojna poročila, zasluži, da se zaradi svojega hrabrega vedenja pridruži oklepna skupina, ki ji poveljuje major Piscitelli Taeggi Odesio iz Napolija.

Italijanski in nemški letalski oddelki so uspešno tolkli nasprotnikove vrste na pohodu in na postanku.

Uničena so bila štiri ameriško-angelska letala: eno po nemških lovcih v Tuniziji, eno po protiletalskih baterijah na obali Peloponnesa, dve pa po neki naši torpedovki v Sicilskem prelivu.

Napad ameriških štirimotornikov na okoličico Cagliari je povzročil majhno škodo. Med civilnim prebivalstvom ni nobene žrtve. Tri naša letala se niso vrnila v oporišče.

Voditelj nove Portugalske o bodoči politični in gospodarski ureditvi sveta

»Od vseh temeljev urejanja bo narodni še najtrdnější«

Lizbona, 28. aprila. s. Ob petnajstletnici, odkar je bil imenovan za finančnega ministra, je imel portugalski ministri predsednik Salazar portugalskemu narodu govor, ki mu je dal naslov: »Nacela in delo portugalske narodne revolucije z ozirom na notranji in mednarodni položaj«.

Najprej je primerjal delo in uspehe, ki so jih dosegli prejšnje vlade, z uspehi, ki so bili doseženi v dobi revolucije, nato pa je prešel na razlajevanje vprašanj o sodobni državi, na zmote nazadnjajstva ter na prve žrtve zaradi pomanjkanja vodstva in je zlasti ožigosel parlamentarizem zaradi njegove popolne neodgovornosti pred Bogom in pred ljudmi. Poudaril je, da je država zaradi naroda in da je na temelju tega načela revolucija lahko prinesla v teh zadnjih petnajstih letih obnovitev Portugalske.

Salazar je nato napovedal, da bo v kratkem objavil načrt za preureditev industrije, od česar mora Portugalska pričakovati velikih gospodarskih koristi. Gospodarsko in finančno načelo, ki se ga je treba držati, je, da se mora vsak gospodarski činilec, ki dela na Portugalskem, vključiti v narodno gospodarstvo, mu služiti ter se pokoriti portugalskim voditeljem. Tujcem in domačinom je treba v prvi vrsti naložiti tišeto, kar bi bilo za Portugalsko koristno. Narodno življenje ne bo moglo biti zadostno svobodno in varno, če se na vidnih mestih v gospodarstvu ne bodo pokorili narodnim potrebam, temveč oblasti tujega kapitala. Svobodnjaštvo kot načelo, ki bi dajalo smer narodnemu gospodarstvu, je umrlo in sedanjí dogodki nadaljujejo z njegovim pokopom. Portugalska je poskrbela, da je ušla komunizmu ne samo po korporacijah, temveč tudi s tem, da je poudarjala zgodovinske in moralne vrednote naroda.

Tisto, kar smo imenovali »duhovno politiko« — je nadaljeval Salazar — je poskrbelo za dvojno uveljavljanje Portugalske, za uveljavljanje portugalske duše ter za uveljavljanje Portugalcev v družbi narodov. Oboje je bilo potrebno in oboje ga je lotila in dosegla narodna revolucija.

Predsednik Salazar je potem govoril o nevtralnosti Portugalske ter je poudaril, da je Portugalska mogla ostati nevtralna v najtežjih sedanjih trenutkih ter za ceno hudih žrtv, in je zato zaslužila ugled pri vseh. Nato je govoril o položaju Portugalske z ozirom na vojni in povojni čas ter dejal, da je tudi na Portugalsko vplivala sedanja vojna in da bo nanjo vplivala preureditev sveta, ki bo prišla po vojni. Gotovo je, da bo bodoče življenje, čeprav se bo moralo ravnati po splošnih nazorih, deloma odvisno od zmagovalcev in od stanja njihovih sil v trenutku, ko bo vojna končana. Prav

Nova Evropa — pravična življenjska možnost za vse narode

Zanimiva in tehtna izvajanja nemškega zunanjega ministra

Berlin, 29. aprila. s. Nemški zunanji minister von Ribbentrop je napisal uvod k »Evropskemu priročniku«, ki so ga te dni izdali in v katerem so poleg obilnega dokaznega gradiva o novih gospodarskih in kulturnih silah nove Evrope zbrani tudi članki največjih evropskih osebnosti.

Nemški zunanji minister v uvodu spominja na to, da je tudi to drugo svetovno vojno zakrivila Anglija, ki je hotela ohraniti oblast nad evropskimi narodi. Ti naj bi se po londonskih načrtih kakor v preteklosti raztrgali med seboj za koristi Anglije. Da bi dosegla svoj sebični namen, nadaljuje nemški minister, se Anglija ni obojavljala z vabiti Združene države, da bi se vmešale v evropske zadeve, ter združiti se z boljševizmom, smrtnim sovražnikom Evrope. Da bi obvarovale Evropo pred usodo, ki jo ji je namenila Anglija — ta se še sama ni zavedala, da si koplje lastni grob — so Nemčija, Italija in njune zaveznice Angleže

pregnale z evropske celine ter uničile vse tiste, ki so skušali postavljati se po robu ustvaritvi novega reda v Evropi.

Zunanji minister potem opisuje vojaški položaj, ki je zanj značilen sedanji trdni zastoj na vzhodnem bojišču ter poudarja, da so sile Osi in njune zaveznice kar najtrdnije odločene, da odbijejo sleherni sovražni napad, pa naj pride s severa, z zahoda ali z juga. Minister zatrjuje, da se bo ta vojna nadaljevala, dokler ne bo boljševiška nevarnost od kraja odvrnjena od Evrope in dokler ne bo zagotovljena varnost evropske celine, ki ji Združene države z vsemi sredstvi nasprotujejo.

Nemčija in Italija ter njune zaveznice so vesele, nadaljuje pisec, da imajo v tem boju ob strani hrabri japonski narod, ki je po nizu sijajnih zmag pognal Angleže in Amerikance iz vzhodne Azije ter se trdno odločil bojevati se ob strani evrop-

skih zaveznic do končne zmage. »Na koncu tega velikanškega boja naše celine,« zaključuje nemški zunanji minister, »bo vstala nova Evropa, ki bo lahko urejevala svoje življenje brez slehernega vnanjega vpliva. V tej novi Evropi bodo vsi narodi dobili mesto po merilih vrednosti in pravičnosti. Naša celina bo potem živela v dolgi dobi miru, v kateri bo lahko znova zvelovala.«

Vladar na obisku pri žrtvah napada v Grossetu

Rim, 29. aprila. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je v spremstvu prvega pribočnika šel včeraj v Grosseto, kjer je obiskal ranjence, žrtve nasprotnikovega letalskega napada, ter slehernemu povedal nekaj tolažilnih besed. Nato je izkazal čast žrtvam divjaškega pokolja in je obiskal prizadete kraje. Poč vzvišene vladarja je bila povod za manifestacije goreče ljubezni do domovine ter vdanosti do Savojske vladarske hiše.

Seja ministrskega odbora za preskrbo in cene

Rim, 29. aprila. s. Včeraj ob 17 se je po Dučevim predsedstvom sešel ministrski odbor za vzporeditev preskrbe, razdelitve in cen. Seja se je nehala ob 19.10 in se bo nadaljevala 30. aprila ob 17.

Najnovejše številke o mrtvih in ranjenih v Grossetu

Rim, 29. aprila. s. Število mrtvih med civilnim prebivalstvom v Grossetu zaradi zadnjega nasprotnikovega letalskega napada je, kakor kažejo zadnje ugotovitve, naraslo na 145, število ranjenih na 268, od tega 100 lahko ranjenih. Na žrtve, po večini ženske in otroke, so ameriški štirimotorniki streljali s strojnimi, letišče skoraj tik nad strehami v središču mesta in po cestah. En štirimotornik, ki ga je zbil protiletalsko topništvo, je imel 10 mož posadke. Od teh so samo štirje uporabili padalo in so jih pobrali hudo ranjene.

Nasprotnikova propaganda o ameriškem letalskem napadu na Bari

Rim, 29. aprila. s. Nasprotnikova propaganda o napadu bombnikov vrste »Liberator« na letališče v Bariju takole poroča: »Pravijo, da je Bari takorekoč zletel v zrak in da je zbrisan z zemljevida. »Liberatorji« so leteli čez cilj v zaporednih valovih, zadevali stroje na tleh, letalske lope, skladišča goriva in oklepna vozila.«

Zvižčna krutost nasprotnikova zahtevala nedolžne žrtve

Reggio Calabria, 29. aprila. s. Sovražno zverinstvo, ki mu je samo do ubijanja, je povzročilo nove žrtve. V S. Alessio d'Aspromonte je petletni deček Romeo Francesco pobral eksplozivno pero, kakršne je sovražnik pri svojih napadih spuščal. Fanta je hudo ranilo po trebuhu in po levici, ki mu jo je močno razmesarilo. Ranjeni sta bili še njegova teta Rosa d'Agostino in mladenka Lorenza Morena.

Izjava ameriškega podpredsednika po obisku v Južni Ameriki

Buenos Aires, 29. aprila. s. Ob vrnitvi s potovanja po različnih deželah Južne Amerike je podpredsednik Združenih držav Wallace povedal časnikarjem, da se je prepričal, da si narodi v državah, katere je obiskal, iz vsega srca žele, da bi se vojna čim hitreje končala. Trdil je, da je to stališče videl tako v vladajočih kakor v trgovskih, delavskih in kmečkih krogih. Zdi se, da nobena od teh dežel ne razume velikih težav, ki jih imajo Združene države pri preskrbovalni ladji za promet med Severno in Južno Ameriko.

Vesti 29. aprila

Nasprotnik je spet zagrešil nečloveški napad na japonsko bolniško ladjo »Buenosayres Maru«, ki je plula iz Kitajske v domovino z ranjenci. Ladjo je nasprotnikova podmornica napadla pri belem dnevu. To je že 6. napad v nekaj mesecih, poročajo iz Tokia.

Nasprotnikove letalske izgube pri zadnjem nočnem napadu na zahodno Nemčijo znašajo 21 letal, poročajo nemški vojaški krogi.

Švedsko poslaništvo v Londonu sporoča, da od švedske 6000 tonske ladje »Valarent« ni nobenih poročil in da jo je treba imeti za izgubljeno. Na ladji je bilo 30 ljudi posadke in neka švedska časnika.

V Algeirais je dospel sultan španskega Maroka Mulay Hassan v spremstvu svojega pribočnika. Sprejeli so ga zastopniki oblasti. Od tu ho odpotoval v Seviljo in se bo sešel z generalom Francoem.

Švicarska sodba o prepiru med Poljsko in Rusijo

Bern, 29. aprila. s. K prelomu v diplomatskih odnosih med Rusijo in Poljsko pravijo v švicarskih krogih, da je bilo med Moskvo in vlado generala Sikorskega v poslednjih mesecih mnogo prepirov. Številni poljski listi, ki jih tiskajo v angleški prestolnici, so objavljali zelo hude članke, Kremelj pa je odgovoril tako, da je v Moskvi ustanovil poljski list, ki je sleherni dan ostro obsojal »bezugunske vlade«. Zato so Ukrajina Korničuka,

znanega poljskega nasprotnika, imenovali za komisarja v sovjetskem zunanjem ministertvu. Ta krajinec se je poročil s poljsko komunistko Vando Wasiļewsko ter je bil med prvimi, ki so napadali poljsko vlado, češ da je vodil fašistični plemenitiš. Jasnó je bilo, da je imel nalogo, vzbuditi še večji razdor. Vprašanje je, če ne bo Moskva zdaj ustanovila drugo, tako imenovano poljsko vlado.

Ob Kubanu so boji spet oživel

Na drugih odsekih samo krajevni spopadi — Hude sovjetske letalske izgube — Krajevni napadi angleških in ameriških sil v Tuniziji zavrnjeni Bone in Philippeville bombardirani

Hitlerjev glavni stan, 29. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno poročilo:

Ob kubanskem mostišču so bili zavrnjeni številni sovjetski napadi v sodelovanju z letalstvom.

Na ostalem vzhodnem bojišču so bile samo borbe krajevnega pomena.

Nad južnim odsekom vzhodnega bojišča je bilo dne 27. aprila sestreljenih 44 sovjetskih letal, od katerih so jih 7 sestrelili slovaški, 6 pa hrvatski lovci. Izgubljena so bila tri nemška letala.

Pavelič na uradnem obisku v Hitlerjevem glavnem stanu

Hitlerjev glavni stan, 29. aprila. s. Hitler je 27. aprila sprejel v svojem glavnem stanu voditelja Neodvisne Države Hrvatske dr. Ante Paveliča. Hitler se je s Paveličem pogovarjal o vprašanjih, ki se nanašajo na vodstvo skupne vojne osnih sil proti boljševizmu in angleško-ameriškem bogatstvu.

Razgovori, pri katerih so sodelovali nemški zunanji minister von Ribbentrop, hrvatski zunanji minister dr. Budak, maršal Keitel in general Be-

gič, so potekali v duhu prijateljstva in pristranskega sodelovanja, ki veže Nemčijo z mlado hrvatsko državo in njenim junaškim ljudstvom. Dr. Pavelič je povedal trdni sklep hrvatskega naroda, da bo ob strani Osnih sil nadaljeval odločilno bitko za svobodo neodvisne Hrvatske in da bo dal na razpolago vse svoje moči, da se doseže zmaga brez kakršnih koli kompromisov s skupnimi nasprotniki narodov, ki so člani trojne zveze.

Na sestanku v Hitlerjevem glavnem stanu sta bila navzoča tudi nemški pooblašeni minister v Zagrebu in glavni poveljnik nemških enot na Hrvatskem gneral Glaise von Horstenau.

Salazar si je nato zastavil vprašanje, ali bo vzajemnost med narodi temeljila na nadnacionalni, evropski ali svetovni organizaciji ter izrekel trdno prepričanje, da v dvajsetem stoletju nihče ne bo mogel rešiti svetovnega vprašanja kako drugače, kakor tako, da vstanejo spet evropski in neodvisni narodi. Od vseh temeljev bo narodni še vedno najtrdnější. Velika zmota je — je pripomnil portugalski ministri predsednik — misliti, da bi skupno opravljanje vseh dežel, mandat, politika odprtih vrat itd. mogli rešiti vprašanje surovih in pridelkov. Prej bi ga še bolj zamotali, ko bi vzeli enim tisto, kar so odkrili, zavzeli in civilizirali pod pretezo, da izroče tretjim.

Ob koncu svojih izvajanj se je Salazar obrnil na portugalski narod ter dejal, naj se kljub temu, da je nevtralen, smatra za narod, ki je v vojni. Narod mora pokazati svojo strnjenoost in svojo narodno zavednost.

Sovjeti utemeljujejo ustavev diplomatskih stikov s poljsko vlado

Stockholm, 29. aprila. s. Sovjetski dnevnik »Izvestija« objavlja naslednji članek o ustavitvi diplomatskih odnošajev med Sovjeti in poljsko vlado:

26. aprila 1943 je sovjetska vlada sprejela sklep, da bo pretrgala odnošaje s poljsko vlado. Poljskemu veleposlaniku v Moskvi je bila poslana posebna spomenika. Do tega sklepa sovjetske vlade je prišlo zaradi gonje, naperjene proti Sovjetski zvezi. Gonja pa temelji na nesramnem obrekovanju. Že dva tedna polni ves nemški tisk, z njim pa nemški radio, vse strani in ves program s strahotnim obrekovanjem SZ. Poljska vlada je podprla to gonjo in dala svojemu tisku zapoved, naj izkoristi te proteste, da bi obtožila Sovjetsko Rusijo grozotnega pokolja. Na presenečenje Sovjetske zveze je poljska vlada po drugi strani poskušala zagotoviti sovjetski vladi, da sploh ne verjame nemškim trditvam, toda v isti sapi je to nesramno lažljivo gonjo podprla. Poljska vlada ni čutila nobene potrebe, da bi se obrnila naravnost na sovjetsko vlado in jo obsila za pojasnila in razlago. S tem je v celoti potrdila svoja sovražna čustva do Rusije. V tem je dokaz za nesporan sporazum med Hitlerjem in poljsko vlado. V svoji spomenici od 26. aprila je sovjetska vlada izjavila: »Sovražno gonjo proti Sovjetski Rusiji sta hkratu začela Hitler in poljska vlada, kar je najboljši dokaz za sporazum, ki je med njima.« Stališče poljske vlade se da lahko razložiti. Že večkrat je pokazala napa-

Sijajno uspela predstava opere »Carmen«

Predstavi sta prisostvovala tudi Eksc. Visoki komisar in Poveljnik armadnega zbora

Ljubljana, dne 28. aprila. Sinoči je imela Opera spet svoj veliki dan. V glavni vlogi Joseja je v operi »Carmen« goštolal naš rojak, zdaj član državnega gledališča v Zagrebu g. Jože Gostič. Gledališče je bilo popolnoma razprodano in navdušenja, ki je pozdravljalo gosta, je bilo toliko, kakor se to zgodi le redko. Cela predstava je bila odlična in se snočnja prireditve »Carmen« častno priključuje tolikim pomembnim uspehom državne Opere v Ljubljani. Gostič in Karlovčeva sta

velika umetnika in njun snočnji velik uspeh je bil izreden užitek za občinstvo, ki z odobravanjem ter s sopki in vzklikanjem ni štedilo. Tudi druge vloge so bile na častni višini in je gledališki upravi za snočnjo prireditev le čestitati. Podrobno strokovno poročilo sledi.

Predstava, ki je zavzela obliko prave slavnostne predstave, so se udeležili Eksc. Visoki komisar Emilio Grazioli, Eksc. Poveljnik Armadnega zbora general Gastone Gambaro in konzul NDH, g. prof. Salih Baljič.

»Sreča te išče, um ti je dan...«

Resnična zgodba o Slovencu, ki je postal lastnik pariške knjižne vele-založbe Odé in večkratni milijonar ter se je v sreči in izobilju spomnil slovenskih umetnikov

Življenje kuje človeka in mu samo daje smernice za pravo pot. Vsak človek gre za svojo srečo, a pravi, da sreče ni. Kako sreče ni? To se pravi: ni je, ako je kdaj nalašč išče. Kdor jo tako išče, jo je izgubil. Tako namerno iskanje sreče dela človeka nesrečnega. Človek mora delati in slediti naravnim smericam resničnega življenja, ker le pošteno delo osrečuje in deli

je kar šelestelo pod našimi nogami, ko smo se dajali za gole. Tedaj se je pripeljal z lepo limuzino Dore. Svoj prosti čas je želel izrabiti... žoga, malo tekanja, potem večerja in po njej prijetna avtovožnja po lepi Savinjski dolini, kjer se ob belih cesti vrste prijazne gostilnice s še bolj prijaznimi in ljubkimi Savinjskankami... Tokrat sem ga malce podražil. Saj se mi je čudno zdelo, da pride med nas mlajše tak gospod in igra z nami... Pa se še dobro spominjam, kako nam je dejal po Vodniku: »...kdo rojen zamevev bi menil verjel, da v letih nerodnih okrogel sem pel.«

Tak je bil naš Dore kot Celjan, Delal je, prodajal avtomobile in lepo služil. Toda njegovo mlado, nemirno srce je želelo naprej, naprej... Šel je v Maribor, našel tu svoje brate, spet delal, le kmalu ga je srce spet vlekelo drugam.

Pri Fox filmu v Ljubljani

Življenje ga je vodilo v Ljubljano. Tu je stopil v službo pri neki ljubljanski filmski družbi in bil zastopnik družbe Fox-film. Tudi za to stroko se je z vsem sreem zanimal. Žal le, da ni imel dovolj denarja, kajti zamisel in načrt, ki si ga je zastavil, je bil zanj pretežak. Vse to pa ga ni strlo. Volja po delu, po osamosvojitvi ga je vodila, zato so se mu v srečo poročile drzne misli, ki jih je hotel izpolniti. Leta 1928. se je odpeljal

v Pariz

Poleg nemščine, ki jo je gladko govoril, je obvladal še nekoliko francosčine, kolikor se je je naučil v šoli. Kakor vsi Slovenci je imel tudi on veliko veselje in področje glavo za jezike. Čez nekoliko mesecev mu francosčina ni delala že nobenih težav več.

Trgovca s polži, konji in jabolki

Njegov trgovski duh mu ni dal miru in počitka. Dore je imel pred sabo smele načrte in je delal, potoval po Franciji, navezal stike z različnimi francoskimi podjetji in tako postal važen posrednik za trgovanje med bivšo državo in Francijo. Vsako poletje je prišel meseca julija in avgusta na počitnice v Slovenijo, kjer je nakupoval za francoske veletržnike jabolka, konje, polže in vse mogoče druge stvari. Posebno dobro je zaslužil z našimi štajerskimi jabolki, pa tudi kupčija s polži, ki se Francozom zelo pričežajo poleg sladkega burgundca ali peneceta še šampanjca, mu je vrgla lepe denarce.

Ljubitelj umetnosti

Dore pa ni bil zgolj trgovec. Imel je srce, ljubil je umetnost, gledališče, rad je zahajal med gledališke igralce in likovne umetnike ter jih vsakokrat tudi obiskal. Kar je bil na Štajerskem, je posebno rad obiskal mariborsko gledališče. Pri obiskih v domovini, kamor ga je vedno vodilo srce, so se mu posebno vtisnile v spomin vinorodne Slovenske gorice, po katerih je tolikokrat hodil med vinske trte, polne sladkega grozdja. V oknih belih zidanic se je bleščalo sonce in ga vabilo, naj pride pokusiti sladko, kot sonce samo bleščeče se vino. Klopčoti so mu peli pozdravno pesem in ga vabili, naj ostane vedno pri svojih, toda delo in načrti so ga spet vodili nazaj v vlemesto Pariz.

Dopisnik naših listov

V Parizu se je Dore Ogrizek spomnil tudi slovenskih časopisov in poslal med drugim tudi našemu listu nekaj prav izvirnih poročil in kritik raznih francoskih filmov. Oglašal se je tudi z dopisi v kulturnih obzorjih ljubljanskih dnevnikov. Povsod, kamor ga je vodilo življenje, se je spominjal domovine.

Lastnik pariške knjižne vele-založbe Odé

Svet pa se je vrtil naprej in z njim človeška zgodovina. Medtem se je začela druga svetovna vojna. Nemci so zasedli Pariz in Francijo. Tedaj je

Župan Leon Rupnik v Novinarskem domu

Ljubljana, 29. aprila.

Ljubljanski župan general Leon Rupnik je večeraj popoldne obiskal slovenske novinarje v njihovem domu v Gosposki ulici. Novinarji so ga pozdravili v svoji sredi in se mu zahvalili za razumevanje, ki ga je do njihovega stanu pokazal, posebno pa za dar, ki ga je namenil za podpiranje brezposelnih članov. Župan general Rupnik se je v prijetnem, nepriljenem razgovoru pozanimal za vse težnje, delo in potrebe društva, da bi tako dobil pravo sliko o organizaciji slovenskih novinarjev. Obljubil je, da bo mestna občina z razumevanjem zasledovala socialno delo novinarske stanovske organizacije in jo bo tudi podprla, kjer koli in kadar koli bo zmogla. Zahvalil se je novinarjem za njihovo tvorno delo in zvestobo poklicu, vse v korist ljudstva ljubljanske pokrajine.

Mladinske predstave »V času obiskanja«

Šolski mladini se bo nudila izredno lepa prilika, da bo lahko videla Gregorinovo pasijonsko dramo »V času obiskanja«. Vršile se bodo mladinske predstave, ki bodo v tem in v prihodnjem tednu. — Mladinskih pasijonskih predstav bo pet. Te predstave bodo zaključene in za šolsko mladino bodo vsi sedeži po izredno nizkih cenah. Kolikor pa bo morda ostalo prostih sedežev, bodo na razpolago tudi odraslim po znižanih cenah od 15 lir navzdol. Dobile se bodo te vstopnice pri blagajni v Drami pol ure pred vsako predstavo. Mladinske pasijonske predstave bodo začele vsakokrat ob 5 popoldne in končale ob 7. Vršile se bodo: v petek, 30. aprila; v soboto, 1. maja; v četrtek, 6. maja; v petek, 7. maja in v soboto, 8. maja. Naročila sprejema Uprava.

Na belo nedeljo, 2. maja bodo igrali popoldne ob treh pasijonsko dramo »V času obiskanja«. Cene bodo znižane od 15 lir navzdol. Vstopnice dobite v predprodaji v Operi.

Usoda sodnika dr. Mirka Kejžarja pojasnjena

Ujeli so ga partizani in ga »osvobodili« v vasi Oštrce

Ljubljana, 29. aprila.

Meseca februarja je odšel sodnik dr. Kejžar na uradno potovanje v Crmošnjice. Prijatelji na sodišču so ga svariili oziroma ga prosili, če že gre na pot, naj si dobi spremstvo. Dr. Kejžar pa je odvrnil, da ima mirno vest in da se ne boji. Tako je odšel na pot, s katere se ni vrnil več. Prav takrat so se partizanske tolpe umaknile po svojem porazu pri Pletarjih in se pomikale proti hrvatski meji. Sodnik dr. Kejžar je padel v roke umikajoči se tolpi, ki ga je vlekla s seboj. Dolgo ni bilo sledu o njem in nihče si ni upal trditi, da so mogli rabiti

podjetni Dore odprl sredi Pariza knjižno založbo Odé (pomeni: Ogrizek Dore), ki je bila v začetku bolj skromna. Ker večina nemških vojakov ni znala francosko in večina Francozov ne nemško, je izdal priročni francosko-nemški in nemško-francoski slovarček. Pokupili so ga v milijonih izvodov. To je bil Doretov prvi večji uspeh, ki je dal pobudo za nadaljnje delo. Začel je izdajati še druge besednjake in koledarje. Da bi olajšal nemškim vojakom njih bivanje v Franciji, je izdal več ilustriranih vodnikov po Parizu in drugih velikih francoskih mestih. Poleg tega je izdal še knjigo »Frankreich«, v kateri je prikazal Francijo, njene pokrajine, francosko ljudstvo, njega običaje in navade ter jih primerjal z običaji drugih narodov. Še posebej se je spomnil Slovencev in primerjal naše narodne običaje s francoskimi.

Tako je postal Dore milijonar

Delo, podjetnost, vztrajnost so ga vodili do sreče. Ni je iskal namenoma, delal je, bil priden, podjeten in danes ima njegova vele-založba že okrog 60 uslužbencev.

V sreči in izobilju se je spomnil slovenskih umetnikov in igralcev

Dore Ogrizek pa v izobilju in sreči ni pozabil svoje domovine. Saj danes ni več tajno, to je le javna tajnost, da je milijonar Dore Ogrizek postal velik podpiratelj slovenskih likovnih umetnikov in gledaliških igralcev. Ta njegova poteza ga postavi še v posebno svetlo luč in nam odkriva njegovo srce in pošteno dušo. V tujini se je ob prvem večjem zaslužku spomnil slovenskih likovnih umetnikov in gledaliških igralcev ter jim poslal do sedaj že okrog 25.000 lir nagrade. Zanimivo in zanj svojstveno je, da se zanima za vsakega umetnika posebej. K svojim pošilkam vedno točno napiše vrsto in ime, kateremu je denar namenjen.

Slovenski umetniki in igralci so svojemu dobrotniku hvaležni. O tej dobri in lepi gesti pa naj zve tudi slovenska javnost in svet, da se z resnično življenjsko zgodbo delavnega Slovencev v tujini prepriča, kako slovenski človek nikoli in nikjer, če tudi je tako daleč od domovine in svojih, ne pozabi svoje zemlje in svojih ljudi.

Prvi maj - prva sobota v mesecu

Marijin mesec maj je pred nami. Letos še posebej pomemben, saj bo ta mesec z božjo pomočjo pomenil lahko nekaj velikega za ves naš narod.

V mesecu maju bodo posvetitve brezmadežnemu Marijinemu Srcu — posameznikov, družin, podjetij, šol, zavodov, samostanskih družin, kongregacij, konferenc in drugih občestev in končno 30. maja vseh fara, to je vsega našega naroda.

Naš nadpastir je v spremenjenem pismu k okrožnici, ki je bila sestavljena, da bi se posvetitve izvedle čim bolj enotno, napisal sledeče besede:

Posiljam Vam okrožnico v zadevi posvetitve škofije brezmadežnemu Srcu Marijinemu in Vas prosim, da jo pazljivo preberete in vse, kar je v Vaših razmerah mogoče, iz ljubezni do brezmadežne Device tudi izvršite.

Nameravana posvetitev je silno važna zadeva, dvakrat važna v bridkem stanju, ki se narod v njem nahaja, iz katerega bo le neskončno modra božja previdnost našla primeren izhod. Obljube Kraljice presvetega rožnega venca v Fatimi, ki jih je navezala na posvetitve sveta njenemu brezmadežnemu Srcu, nam upravičeno vzbujajo zaupanje, vemo pa seveda ne, se li bodo nad nami vse izpolnile. Izpolnitev je v božjih rokah. V naših rokah pa je priprava na posvetitev, in sicer duš in src vernikov, da bi posvetitev rodila čim lepše in čim trajnejše duhovne sadove: spreobrnjenost mišljenja, usmeritev vsega življenja na Boga, zvestoba v službi Boga in stanovitnost v veri.

Vse, kar moremo, moramo storiti, da bodo duše dobro pripravljene. Srednica vseh milosti pa bo posredovala vse potrebne dejanske milosti in blagoslova naše napore.

Pozdrav in blagoslov po Mariji!

Zato sledimo vabilu našega nadpastirja — sledimo tudi naši mladini, ki je že z izvedenimi Marijanskimi akademijami in posvetitvami pokazala toliko čudovite vdanosti Mariji — Kraljici kristjanov.

Pripravimo se z vno na prvo soboto v mesecu — na prvi maj, da bo že ta veličasten začetek vsega našega prizadevanja, da bi bili vredni njeni otroci!

ubiti tako poštenega človeka. Ljudje onkraj Metlike so povedali, da so videli, kako so partizani peljali s seboj nekega moškega, ki je bil zvezan, bos in brez suknjice. Po opisu ljudi se je sklepalo, da bi moral biti to sodnik dr. Kejžar.

Te dni pa je bilo potrjeno, da je sodnik dr. Kejžar postal žrtev komunističnih zločincev. Odvlekli so ga preko Metlike na Hrvaško stran in so ga pri kraju Oštrce ustrelili. Ljudje, ki so videli, da so gnali sodnika v smrt, si niso zapomnili njegovega imena ter so govorili le, da so partizani ubili sodnika Mirka iz Metlike. Rajni dr. Kejžar je pred smrtjo prosil svoje morilce, da sporočijo njegovo smrt v Ljubljano.

Pokojni dr. Kejžar je bil pred prevratom na sodišču v Mariboru. Odlikoval se je po svoji pravčnosti in globoki vernosti. Redno je vsak dan zahajal k sv. maši in k sv. obhajilu. Bil je tudi predsednik Katoliškega akademskega starištvstva in član Akad. kongregacije. Zadnje leto pa je našel službo pri pobotnemu uradu Visokega komisariata v Ljubljani.

Slovenska javnost po sodnika dr. Kejžarja ohrani v častnem spominu!

Prodaja mesa na odrezek »C«

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 1. maja t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »C« navadnih živalskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani:

- 70 gr. svežega govejega mesa in
- 50 gr. prekajenega govejega mesa.

Cena prekajenemu mesu bo 25 lir za kg.

Zavodi, ki prejemajo racionirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrjeno Mestnega preskrbovalnega urada.

Z Gorenjskega

Nabiranje avtomobilskih baterij in akumulatorjev. Kranjski župan je razglasil, da morajo lastniki motornih vozil, s katerimi ne smejo voziti, oddati akumulatorje in baterije vojaštvu na razpolago. Oddati jih je treba najkasneje do 25. aprila. Za vsako baterijo bo izdano posebno polrdilo ob oddaji.

Ogenj v Strazišču. V soboto 17. aprila je v kmečki hiši v Strazišču št. 63, v kateri stanujejo zakupniki, začela goreti slamnata streha, ki se je vnela najbrž ob iskrh iz dimnika. Gasilci so prihiteli takoj na pomoč, pa zaradi suše niso mogli do vode; zato so rešili samo živino in omejitli ogenj, da se ni razširil na sosedna poslopja. Hiša sama je pogorela do tal.

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

Vancejev pogled je za trenutek obstal na dobrotljivem obrazu Anubijevega kipa. Potem pa so se njegovi oči kakor v sanjah obrnile na umorjenca, o katerem ni človek, če ne bi videl strašne rane na njegovi glavi, res dejal, da se je v svoji ponižni prošnji vrgel pred podzemnega boga. Pogled se mu je ustavil potem na manjšem kipu, ki naj bi bil ubil Kyleja. Ta kip je bil visok kakšnih šestdeset centimetrov, črn in bleščel. Še vedno je ležal povprek na umorjenčevi glavi. Videti je bilo, da ga je nekdo zgrabil in z njim udaril z vso silo Kyleja po glavi. Okrog umorjenčeve glave je bila mlaka temne krvi, in opazil sem, ne da bi temu pripisoval kakšno posebno važnost, da je bil na nekem mestu rob te mlake krvi razmazan. Na bleščetih se lesenih tleh so se poznali krvavi sledovi.

»Tale stvar mi nič kaj preveč ne ugaja, Markham,« je dejal Vance na pol glasno. »Res mi ni všeč... Tale kip iz diorita, ki je ubil Kyleja, je Sakmet, egipčanska boginja maščevanja, uničevalka. Bila je to boginja, ki je ščitila dobre, slabe pa ugonabljala, boginja morilka. Starodavni Egipčani so verovali v njeno kruto moč. In nastalo je tudi mnogo svojevrstnih pripovedk, kako strašno se je znala maščevati...«

III. poglavje.

Scarabeus sacer.

Petek, 13. julija opoldne.

Vance je nalahno namršil čelo in znova začel ogledovati mali črni kip.

»Gotovo ne bo to kaj nadnaravnega, vendar bi spričo tega, da si je morilec izbral vprav tale kip, da je z njim storil svoje krvavo

dejanje, človek skoraj misli, da je na vsej tej stvari res nekaj vražjega in praznoverskega.«

»Eh, beži, beži, Vance!« je odvrnil Markham, »saj smo vendar v New Yorku in v dvajsetem stoletju, ne pa v nekdanjem pravljicnem Egiptu.«

»Za res, a vraže igrajo v človekovem življenju veliko vlogo. Potem pa še tole: v tej dvorani je vendar dosti pripravnega grozja, s kakršnim človek prav tako lahko koga umori, orožja, ki ga v rokah tudi lažje suče. Zakaj si je bil zločinec izbral za svoje dejanje vprav tale kip boginje Sakmet, ki je tako težak in neroden?... Na vsak način je moral biti tisti človek zelo močan, da ga je lahko uporabil v ta namen.«

Ozrl se je na Scarletta, ki je kakor omamljen strmел v umorjenca.

»Od kod pa je morilec vzel ta kip?«

Scarlett je na pol zamislil.

»Zakaj?... Čakaj... Očitno je skušal zbrati svoje misli. »Ah, da, z vrha te police.« Pri tem je s tresočo se roko pokazal na široko polico na vrhu nekakšne knjižne omare, ki je stala blizu mrtvega Kyleja. »Je to eden novih predmetov, ki smo jih dobili. Hani ga je postavil tja. V tem delu dvorane smo vse samo začasno tako razpostavili in bomo šele pozneje uredili in vpisali v seznam vse naše nove pridobitve.«

V tisti polici ob steni je bilo deset predalov, širokih po kakšnih sedemdeset centimetrov, visokih pa nekaj več kakor po dva metra. V njih je bilo polno najraznovrstnejših posebnosti: ostanki lončenih in lesenih vaz, stekleničke za diševca mazila, laki in sulice, meči, bodala, vse polno bronastih in bakrenih zrcal, slonokoščenih mizic, školjke, držačev ob bičev, sandale iz palmelnih listov, leseni glavniki, kroglice, košarice iz ločja, izrezljane žlice, izklesano kuhinjsko orodje, kremenasti noži, kakršne so nekdanji Egipčani uporabljali pri klavnih daritvah bogovom, mrliške krinke, kipe, ovratne verižice in še mnogo drugih podobnih stvari.

Vsak predal je imel posebno zaveso, ki je bila videti svilen, ter je bila obešena za bakrene obročke na tanko kovinasto palico.

Vsi predali so bili zagnjeni s temi preprogami, razen zadnjega, tistega, pred katerim je ležalo Kylejevo truplo. Le tam je bila zavesa nekoliko odgnjena.

Vance se je obrnil.

»No, in kaj mi veš povedati o kipu Anubija, Scarlett?« ga je vprašal. »Je tudi to najnovejša pridobitev?«

»Tudi ta kip je prišel šele včeraj. Postavili smo ga v tale kot, da bi bilo vse to, kar smo novega dobili, skupaj.«

Vance je zmajal z glavo, stopil k tisti polici ter začel ogledovati predal, pri katerem zavesa ni bila popolnoma zagnjena. Nekaj minut je radovedno zrl vanj, potem pa pomrmral, kakor bi govoril sam s seboj:

»To je res nekaj zelo zanimivega. Vidim, da imate tu res svojevrstno bradato sfigo iz dobe po Hiksih... In tale modra steklena vazica, kako je srčkana... pa še ne tako zelo, kakor tale modra levova glava... Ah! Tu je »spet nekaj krivih sabelj in mečev, ki so prav gotovo od kje iz Azije.« Vance si jih je z velikim zanimanjem ogledoval. In tu je tudi ena najlepših zbirk obrednih palic.«

»To so stvari, ki jih je dr. Bliss nabral na svojem zadnjem znanstvenem polovanju,« je pojasnil Scarlett. »Ti kamni in tele obredne palice iz portirja so iz predsobe Intefove grobnice...«

V tem trenutku so zaškripala velika kovinasta vrata muzejske dvorane in vrhu stopnic se je pojavil narednik Heath v spremstvu treh policistov. Narednik je stopil takoj po stopnicah v dvorano, ostale tri policiste pa pustil na majhnem presledku stopnic. Pozdravil je Markhama in vzkliknil:

»Evo me! Opravi sem čimprej. Pripeljal sem s seboj tri policiste ter sem poslal še po stotnika Dubois in dr. Doremusa z naročilom, naj prideta sem.«

»Opravka imamo z novim škandalom, gospod narednik.« Markhamov glas je razodeval črnogledost. »To je Benjamin H. Kyle.«

Heath se je postrani ozrl na truplo in nekaj pomrmral.

»Umazana stvar,« je pripomnil skozi zobe. »Kakšen vrag pa je tale stvar, s katero je bil udarjen?«

DRVARKE MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE BERANEK JOŽE

103.

Vsevedne ženske in vraževerne babnice so preizkušale za kadno kopel pripravljeno vročo vodo ter rade verjele neki stari dekli, ki je vedela:

»Če vroča kopel ne bo odpomogla, ne pomore nič več; graščaku ni več rešitve!«

Druga je dodala:

»Mladega smrečja in žegnanih planinskih rož sem prekuhala za kopel; to mora pomagati!«

Pastirček je tako ostal sam pri veliki kadi in vroči kopeli, ki bi naj rešila njegovemu očetu življenje. Tudi on si jo ogleduje. Ko pa se nagne čez rob globoke kadi, mu izza srajce pade vanjo rjav kipec Drvarke Marije; bil je že ves blaten in umazan, saj ga je ves čas nosil s seboj, zato ga je brž ulovil in v vroči vodi v naglici umil in opral. Nato se je umaknil v temen kot in čakal.

104.

Tedaj je čakajoči pastirček zaslišal bližajoče se glasove grajske služinčadi, ki je nesla in spremljala na smrt bolnega graščaka, da ga pred smrtjo še okoplje v zanj pripravljene kopeli.

Bolni graščak pa se je nad njimi hudoval in jezil ter preklinjal:

»Kaj me vlačite še naokrog po teh pustih sobanah? Pustite me pri miru, da umrem; kakršno smrt sem si zaslužil, takšno naj pride! Dušo sem itak prodal zlodeju. Žena mi je umrla, ko sem spodil svojega edinega otroka, sinčka neumnega in trdoglavca norega. Sam sem na tem svetlu! Čemu me še v moji zadnji uri mučite?«

»Radi bi vam pomagali!« so zatrjevali hlapci in dekle.

Gostinski obrati pred 100 leti in sedaj

Ljubljana, 29. aprila.

V smislu protidraginskih uredb Visokega komisarja so bili lani v Ljubljani vsi gostinski obrati kategorizirani in razdeljeni v štiri kategorije. To je bilo potrebno in priporočljivo zaradi določitve cen pijače in jedi, kakor tudi zaradi gostinskega osebjstva. Marsikateri meščani, občani in preprosti človeka bo pač zanimala sedanja Ljubljana v primerjavi z gostinskimi obrati, ki so poslovali pred sto in več leti, ter s številom sedanjih, v mestu poslujočih obratov.

Za Ljubljano je bilo pred sto leti važno gospodarsko razdobje, ko je takrat povsod prihajal na površje gospodarski liberalizem, naglašujoč načelo trgovske in obrtniške svobode. In sedaj? Ta, takrat vse pridobitne in poslovne sloje vnemajoči liberalizem je na tleh, njegova načela so spravljen med staro šaro in na dan prihaja nov duh modernega gospodarstva.

Gostilničarska obrt je v letih vladarskega kongresa in še desetletja pozneje lepo cvetela v Ljubljani. Bili so na leto štirje veliki sejemske tedni, ko so prihajale množice kmetov in drugih ljudi iz okolice, vse Kranjske in še iz oddaljenih krajev v mesto, da so si tam nakupili razne potrebščine za svojo domačijo in da so spravili v denar svoje poljske pridelke. Konec junija, n. pr. 8. v. Petru in Pavlu, je bil v Ljubljani velik češnjevi semenj. Ti sejmi so dajali priložnost, da so gostilničarji gostili in stregli vsem sejmarjem v obilni meri.

Ljubljana je pred sto in več leti, tako okoli leta 1830., štela približno 17.000 duš. Imela je takrat Ljubljana 7 kavarn, sedaj po stanju konec lanskega leta imamo v Ljubljani 7 kavarn prve kategorije (Emona, Evropa, Slon, Metropol, Nebočnik, Petriček in Union), 4 kavarne druge kategorije in 9 kavarn tretje kategorije, torej skupno točno 20 kavarn, ne računajoč nekatere okrepčevalnice, kjer je človek tudi lahko postrežen s črno kavo.

Ljubljana je leta 1834. štela 6 pivovarn, sedaj

samo eno. Je pa med temi velika razlika! Stare pivovarne so zaposlovale do 5 delavcev in so pivovarile za domačo gostilniško potrebo. Sedaj imamo samo eno pivovarno, ki je industrijsko moderno urejena in krije vse potrebe domačega prebivalstva po zlatorumeni pijači — pivu.

Leta 1834. je Ljubljana štela 6 hotelov, sedaj 8, in to 3 v prvi in 5 v drugi kategoriji. Že dostikrat v zgodovini in kroniki Ljubljane omenjeni hoteli so bili pač za takratne čase primerno urejeni in urejani. Velik sloves je užival hotel Malič, ki je stal na prostoru sedanje Batine palače. Malič je bil shajališče odlične mestne in podeželske gospode, tam so se ustavljali kmečki magnati. Tam so bili dostikrat slavnostni banketi, velike pojedine, a tudi razni sestanki in zborovanja, na katerih so Ljubljanci razpravljali o takratnih aktualnih vprašanjih. »Zlati lev« je kazal svoje krempije v nekdanji Fröhlichovi hiši na takratni Dunajski (sedaj Bleiweisovi) cesti. Ta hotel je prvi vodil veletrgovca Anton Dolničar v hišah, ki so pozneje prešle v last podjetnika in pivovarja Fröhlicha, ko so njegovi potomci imeli tudi na Vrhniki svojo pivovarno in so pivo vozili v razne kraje po Notranjem.

Ljubljana je pred sto in več leti štela vsega 154 gostiln in vinotočev. Po stanju konec lanskega leta je bilo v Ljubljani 297 gostinskih obratov raznih kategorij in različnega tipa. Zanimivo je, da so v stari Ljubljani imeli pravico točenja žganj in drugih pijač tudi mnogi ljubljanski peki. Takrat je Ljubljana imela 15 dobro uspevajočih pekarn. Slovele je pekarna Antona Permeta v sedanji Stritarjevi (prejšnji Spitalski) ulici, ki se je držala Krisperjeve trgovske hiše. Ta pekarna je točila poleg izbornega brinovčaka tudi dobra domača vina. V sezoni predpustnih zabav, ko so Ljubljanci rajali v reduti do ranega jutra, so v tej pekarni ljudje postregli s plesa se vračajočim mladim ljudem s krepilnim brinovcem, a hkrati s svežimi žemljicami in rogljiči.

Glede gostiln in bifejev odnosno vinotočev naj omenimo, da ima sedaj Ljubljana 8 restavracij prve kategorije, 15 gostiln druge kategorije, 1 bife druge kategorije in največ gostiln tretje kategorije, ki jih je v mestu do 208, dalje 7 bifejev tretje in 44 bifejev četrte kategorije.

Razmeroma veliko število navadnih gostiln in vinotočev, ki jih je štela Ljubljana pred sto leti, je bila posledica francoskega, sicer kratkotrajnega režima, ko ni bilo za podelitev gostilniške koncesije skoraj nobene ovire in težave. Pozneje so nastopile spet primerne omejitve, ko so oblasti gledale pri podeljevanju koncesije, da-li je podana krajevna potreba za gostilno ali vinotoč. Zanimiva je bila zadeva gostilničarja Vidica iz leta 1840. Temu je gubernij podal koncesijo. Proti odločitvi gubernija se je magistrat pritožil na dvorno pisarno, ki je pritožbo zavrnila iz razloga, da ima gostilničarske koristi zastopati gostilničarski stan, ki se ni pritožil, ne pa mestni magistrat.

Šport

V nedeljo tek na 1000 m

Med odmorom nedeljskih tekem prvega in drugega razreda bodo gledalci pričali lepe in napete lahkoatletске borbe v teku na 1000 m. Po dosedanjih prijavah bo tekmovalo najmanj 20 srednjeprogašev, ki bodo pokazali najočnejšo lepoto teka na srednji progi 1000 m. Pravico starta imajo vsi, ki imajo veselje do teka, pa čeprav niso vključeni v klubih. Prireditve ima dvojen namen: prvič, prikazati našemu občinstvu lepoto lahkoatletске borbe in ga zainteresirati za kraljico športa, drugič pa privabiti v lahkoatletске vrste še vse tiste, ki stojijo dosedaj ob strani, pa imajo sicer veselje do plemenitih borb na gladkih tekaških. Kakor za vse lahkoatletске in druge športne prireditve bo tudi v nedeljo na razpolago nekaj prav lepih nagrad, tako za prvo mesto in tudi za zmagovalno moštvo. — Prihodnjo nedeljo bodo imeli

Ljubljana

Koledar

Četrtek, 29. malega travna: Robert, opat in ustanovitelj reda; Peter Šanel, mučenec; Tertula, devica in mučenica.

Petek, 30. malega travna: Katarina Sienska, devica; Zofija, devica in mučenica.

Obvestila

Dolenjski semenski krompir naj prevzamejo pri trgovcih najkasneje do petka, 30. aprila, popoldne, vse stranke, ki so v Mestnem gospodarskem uradu dobile nakazila zanj, ker bi pozneje semenskega krompirja ne dobile več.

Župnik iz cvetočega vinograda, drama v treh dejanjih, v nedeljo, 2. maja, ob 4 popoldne v franciškanski dvorani. — Predprodaja vstopnic v trgovini Sfiligoi in na dan predstave pri dnevni blagajni. — Opozarjamo, da je to zadnja predstava te lepe igre, ki je pri prvi uprizoritvi doživela zelo lep uspeh in jo vsem prav toplo priporočamo.

Opozarjamo na jutrišnji koncert slovenskega tenorista Miloša Brišnika, ki bo ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani z naslednjim sprogramom: I. del: 1. Mililotti: Ubogi mornar, 2. Hoffmeister: Narcisov cvet, 3. Krek: Izkušnja, 4. Lajovic: Iskal sem svojih mladih dni, 5. Škerjanc: Vizija, 6. Billi: Črček prepeva, 7. Grieg: Eros, 8. Spross: Včeraj in danes, II. del: 1. Händl: Arija iz oratorija Mesija, 2. Mozart: Arija Don Ottavija iz opere Don Juan, 3. Massenet: Sanje iz opere Manon, 4. Čajkovski: Arija Lenskega iz opere Evgenij Onegin, 5. Gounod: Arija iz opere Faust, 6. Rossini: Arija grofa Almavive iz opere Seviljski brivec. Pri klavirju spremlja koncertanta pianistka Silva Hrašovec. Podoben spored koncerta je na razpolago v knjigarni Glasbene Matice, kjer je tudi predprodaja vstopnic.

Ljubljanski komorni duo, ki ga tvorita pianist Anton Trost in violinist Jan Slais, dva umetnika, ki uživata v našem koncertnem življenju bodisi kot solista ali pa združena v komornem duu največji ugled in sloves, začeta svoj prihodnji komorni koncert s Tartinijevo Sonato v g-molu, ki nosi tudi označbo Didone abbandonata. To delo je vzelo iz skoraj neizčrpne zakladnice mojstrovine slavnega italijanskega violinista in skladatelja, ki je svoj čas s svojimi deli in s svojo umetniško igro osvojil ves svet. Njegova dela so ostala tudi nam in jih srečavamo zelo pogosto na koncertih najbolj priznanih umetnikov. Poleg Tartinija bomo slišali še tri sonate, ki so jih napisali W. A. Mozart, Boleslav Vomačka in Karel Szymanowski. Koncert Ljubljanskega komornega dua bo v ponedeljek, 3. maja, točno ob 19 v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 29. aprila, ob 18.30: »V času obiskanja«. Red Četrtek.

Petek, 30. aprila, ob 17: »V času obiskanja«. Mladinska predstava.

Opera:

Četrtek, 29. aprila, ob 18: »Trubadur«. Gostovanje Josipa Gostiča, tenorista zagrebske opere. — Izven. Cene od 40 lir navzdol.

Športni prijatelji torej bogat športni spored, saj bodo imeli priložnost videti dve prvenstveni nogometni tekmi, razen tega pa še najboljši tekač pri svojem delu. Vse tekme in tek bodo na stadionu Hermesa v Šiški.

Prihodnji torek, to je 4. maja, je obvezen plenarni sestanek za vse nogometne sodnike. Kraj sestanka: posebna soba v restavraciji Slamič. Čas sestanka: ob 19.

Kakor smo izvedeli, bomo drugo majsko nedeljo, t. j. 16. maja, imeli na domačem nogometnem sporedu zanimivo in napeto nogometno tekmo (pa ne mislimo tu na prvenstveno tekmo med Marsom in Tobačno tovarno). Na zelenem polju se bosta pomerili dve enajstorici, ki menda dosedaj še nista nastopili: nogometni sodniki proti odbornikom Nogometne zveze in klubskim predsednikom ter odbornikom. Sodniška pisalka bo romala pri tej tekmi v roke čisto nevtralnega sodnika, ki si ga bosta nasprotnika šele izbrala. Toliko vemo zaenkrat. O nasprotnikih pa prihodnjic še kaj več.

SK Ljubljana bo dobila znatni okrepitvi. Kakor smo izvedeli iz vrst nogometašev SK Ljubljane, bosta v kratkem nastopila v moštvo belo-zelenih odlična tehničarja inž. Ziberna in Polak Rudi. Prvi bo strah in trepet nasprotnikovemu vratarju, drugi je pa odlični srednji krilec, kateremu ugaja prav posebno visoka igra. Kot pravijo Ljubljanci, bi bomo kmalu videli na zelenem polju, pri tekmah, ko bo šlo za res. Obema imenovanima pa želimo, da bi žela uspehe okrog okroglega usnja.

SK Mladika vabi vse igralce prvega moštva in rezerve na sestanek, ki bo v petek, 30. t. m., ob 8 zvečer v Mladinskem domu.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

»Toda jaz se vendar ne morem peljati v London, ker bi tega ne prenesel. Ali ne morete v ministrstvu napraviti nekoga do tega, da to potrdi? Kdaj bi moral biti mož obešen?«

»Jutri zjutraj ob osmi uri, ekselencja.«

Državni tajnik je pomislil ter divje bobnal proti po mizi. »Ne bi bil človek, če bi se branil videti tisti film,« je rekel. »Toda jaz se ne morem, kakor vidite, peljati v mesto. Mogoče bi šlo, če bi mi preskrbeli bolniški voz. Ali ne bi poklicali kako londonsko garazo, da mi pošlje udoben avto, ali še boljše bi bilo, če mi pošljejo reševalni avto tukajšnje bolnišnice.«

Zdelo se je, da so se vse stvari zaklele proti Dicku. Bolniški voz tistega kraja je bil v popravilu. Končno je bilo Dicku le sporočeno iz Londona, da je bolniški voz pripravljen ter da bo čez deset minut odpeljal.

Res čudovita zgodba, naravnost neverjetna! Seveda vam lahko odobrim odlog. Če pa se prepričam o resnici vaših trditve, lahko to zadevo sedanes predložimo kralju. Jaz vam tudi lahko obljubim obnovo kazenskega postopka. Ampak mojo smrt boste imeli na vesti, če se bom na vožnji prehladil.«

Dve uri sta minili, preden je dospel bolniški voz. Šofer je imel med vožnjo dva defekta. Z največjo previdnostjo in ob veliki nevolji ministra, ki ga je noga izredno bolela, so nosilo postavili v voz. Pot se je Dicku zdela brezkončna. Telefoniral je Selinskemu in ga prosil, naj ima tako dolgo odprt svoj urad, dokler ne pridejo k njemu. Bila je že osma ura zvečer, ko so ministra prenesli v Selinskega gledališče. Začela se je filmska predstava, ki je odločevala o Rayevem življenju ali smrti.

Gospod državni tajnik je sledil z največjim zanimanjem dogodkom, ki so brzeli pred njimi na platnu. Ko je bilo predvajanje pri kraju, se je globoko oddahnil.

Torej do tod bi bilo vse v redu,« je rekel. — »Toda kako naj se prepričam o tem, da to vse skupaj ni bilo le izmišljeno in narejeno z namenom, da se možu dovoli odgoditev smrtne kazni? In kako naj se prepričam, da je vagabund res isti, za katerega vi mislite, da je?«

»To gotovost vam jaz lahko prekrbim, ekselencja,« je rekel Elk. — »Danes popoldne sem namreč dobil fotografije iz Gloucestra.«

Iz svoje denarnice je potegnil dve

71 fotografiji, eno v profilu, drugo »en face« ter ju položil pred ministra na mizo.

»Zavrtite ves ta film še enkrat, je ukazal minister in si še enkrat natančno ogledal dogodke na platnu.

»Toda kaj neki je privedlo operaterja do tega, da je film vrtil?«

»Sel je v naravo, da bi film jaz bečevno življenje. To zagotovo vem, ekselencja, ker mi je gospod Selinski povedal vse njemu znane informacije.«

Minister ga je debelo pogledal.

»Vi ste iz oddelka državnega pravništva. Zelo dobro se vas spominjam. Moram verjeti vaši moški besedi. V tem primeru ne gre, da bi bil dovoljen odlog, temveč le za obnovo celega procesa, ki bo razjasnil vse okoliščine.«

»Zahvaljujem se vam, ekselencja,« je rekel Dick ter si začel brisati pot s čela.

»Zdaj me lahko odpeljete v notranje ministrstvo,« je mrmral minister.

»Jutri bom gotovo preklinjal vaše ime in spomin na vas, čeprav moram priznati, da se sedaj skoraj bolje počutim. Rad bi imel tale film.«

Moralo so čakati, da je bil film spravljen v kaseto. Nato sta mu Gordon in Elk pomagala, da se s težavo vstopil v čakajoči bolniški voz. Ob četrtna na devet je bila listina, v kateri je bila odložena Rayjeva usmrtitev, v Dickovih rokah in pripravljena, da gre h kralju v podpis. In čudo, v katerega je minister kaj malo upal, se je zgodilo. Minister je bil v stanju, da se

je s pomočjo Dicka in palice skobacal do avtomobila.

Pred veliko palačo so stali vozovi drug za drugim. Bil je večer prvega dvornega plesa v tej sezoni in dvorana je nudila gledalčevim očem nepozabno sliko.

Knežji dragulji bogatih in uglednih dam, škrlat, zelenilo in vplavo diplomatskih uniform, lesk odlikovanj, — tako brezštevilnih ko zvezde, in — še več: organizacija te sijajne prireditve je priklovala Dicka, ki je, utrujen in ves poprašen, kot živo nasprotje ostalih gostov, slonel na stebri, ter videl ves sijaj, ki je valoval mimo njega.

Minister je bil šepaje izginil v eni predsoh, toda kmalu se je vrnil in priklical Dicka z roko k sebi.

Dick je prišel k njemu, hiteč mimo slug, oblečenih v škrlatno obleko, vezeno z zlatimi okraski. Skupaj sta potem šla, dokler nista dospela do vrat, pred katerimi je čakal lakaj.

Minister mu je tiho nekaj šepnil na uho. Lakaj je nato potkal na vrata in glas v sobi je dal dovoljenje, da vstopita.

Sluga jima je odprl vrata. Za mizo, za katero je sedel, se je dvignil mož, ki je nosil škrlatnoredčo generalsko uniformo. Počez čez prsi je nosil modri trak odlikovanja »lllacne podveznice« (najvišje angleško odlikovanje, op. prev.). Iz njegovih oči je sevalo toliko dobrote in človečnosti, kot ga Dick ne bi pričakoval.

»Ali želite vstopiti? Prosim, povejte mi slučaj, kakor hitro mi morete, kajti imam še drug sestanek, in točnost je vljudnost kraljev,« se je smehljaj.

Poslušal je pazljivo in prekinil Gordona le tu in tam s kakšnim kratkim vprašanjem. Ko je Dick končal zgodbo, je vzel pero in z mirno, moško pisavo nekaj napisal. Napisano je posušil in izročil dokument državnemu tajniku.

»Tukaj je odlog. Veselim se z vami,« je rekel.

Dick je imel pri teh besedah občutek neizmerne zmagovaljivosti ter je za trenutek pozabil, v kako strašni nevarnosti je Ray.

Ko se je vrnil v ministrstvo za znanje zadeve, se je poslovlil z zelo resnim izrazom hvalečnosti od koleričnega, toda dobrsrčnega ministra, skočil urno v svoj urad in dal telefonsko služalko k usesu.

»Zvežite me takoj z Gloucesterskim uradom 8385,« je rekel in čakal na spoj.

Čez nekaj časa je zazvonil telefon.

»Zal mi je, ne morete dobiti nobene zveze z Gloucestrom, ker je linija pokvarjena. Žice so namreč prerežane.«

Dick je postavil počasi slušalko nazaj na vilice. In v tem trenutku se je šele zavedel tega, da je žabar še živ, — da je čuječ — mogočen, — osvete željan, — kakor vedno doslej.

Italijanske duhovne veličine o bodoči Evropi

Kulturne in politične osebnosti so si edine v tem, da mora biti bodoča Evropa zgrajena na temelju sodelovanja vseh narodov, velikih in malih

Močno razširjeni in upoštevani rimski opol-dnevnik »Il Piccolo«, čigar glavni urednik je znani publicist Nino d'Arosa, bivši tajnik fašistične stranke za mesto Rim, je pred kratkim objavil vrsto zanimivih razgovorov z znanimi osebnostmi italijanskega kulturnega življenja o bodočnosti Evrope. Med osebnostmi, s katerimi je sodeloval omenjenega rimskega lista govoril o tem vprašanju, so tudi pisatelj Massimo Bontempelli, filozof in pisatelj Giovanni Papini in ugledni profesor Filippo Burzio.

Massimo Bontempelli je dejal sodelavniku »Piccola«, da si komaj more predstavljati, kakšna bo bodoča Evropa. Kako naj vendar človek ve, je vzkliknil Bontempelli, kakšna bo Evropa po vojni oziroma kakšna ne bo! V dobi francoske revolucije se nikomur niti sanjalo ni, da bo po revoluciji prišel Napoleon. Prav tako tudi Napoleon ni mogel vedeti, kakšna bo Evropa po njegovih bojnih pohodih. Bontempelli je vsekakor mnenja, da bo v povojni Evropi treba imeti

več smisla za moralne vrline in za odgovornost

Upa, da bo evropsko zedinjenje prišlo na duhovnem področju. Tega pa po njegovem mnenju ne bo mogoče doseči toliko časa, dokler ne bodo obveljali med narodi in vladami ista moralna načela kakor med posameznimi ljudmi. Iz bodoče evropske politike bi bilo treba izločiti vsako misel na kak napad — pravi Bontempelli. Clausewitz je nekoč dejal, da je vojna prav za prav nadaljevanje politike, samo z drugačnim orozjem. Mi sanjamo o dobi, ko bo politika z drugačnim orozjem nadaljevana vojna. Bontempelli ne izključuje možnosti za evropsko federacijo po zgledu Švice.

Kakršna koli, samo takšna ne, kakor je zdaj!

Na vprašanje, ali je možna povrnitev k svobodnjaštvu, je Bontempelli odločno dejal: »Ne! Svobodnjaštvo, kakor so ga pojmovali v prejšnjem stoletju, spada v preteklost. Svobodnjaški individualizem je v Evropi povzročil splošni nered. Toda takšna notranja ureditev, kakor jo je uvedel boljševizem, je naredila iz človeka stroj. Kaj mogoče je, da bo jutrišnja Evropa opustila obe smeri v Hegelovem smislu, namreč svobodnjaštvo prejšnjega in kolektivizem sedanjega stoletja. A v kakšni obliki, o tem Bontempelli ni mogel dati nobenega določnejšega odgovora. Veruje le, da bo povojna Evropa lahko kakršna koli, samo takšna ne, kakor je danes.

Pa čujmo zdaj, kaj pravi o bodoči Evropi Giovanni Papini, svetovno znani pisatelj »Zgodovine Kristus«, v knjigi z naslovom »Moja Italija«. Ta florentinski modrec pravi, da se smatra najprej za Italijana in šele potem za Evropejca. Zagovarja stališče, da mora Italija imeti v novi Evropi duhovno nadvlado. Mnenja je, da je to

poslanstvo Italije bistveno različno

od poslanstev, ki so si jih v dobi romantike pripisovali drugi narodi. Germani in Slovani. Drugi narodi so si namreč s tem svojim poslanstvom hoteli osvojiti bodočnost. Za Italijo pa je to poslanstvo zgodovinska resničnost sama, t. j. vprav tista resničnost, iz katere se je rodila Evropa. Pa še nekaj: Italija ni nikdar stremela po kakšni materialni nadvladi.

Papini je dalje prepričan, da mora v povojni Evropi

brezpogojno prenehati sovražstvo

ki je danes zavzelo tako nedopovedljive izmere. Obžaluje, da pri duhovni pripravi sedanje vojne razumništvo ni dovolj sodelovalo. Če je bila duhovna priprava za prejšnjo svetovno vojno boljše izvedena, je zasluga v tem, da je tedaj obstajala stranka razumništva, ki je omogočala izražanje misli, polemiki in razpravljanje, pri tem pa se je to duhovno razpoloženje izločalo po vsej deželi, kjer so bile vojne in revolucije popularne. Vsekakor je danes že prepozno pričakovati udeležbo kulturnega sveta v vojni. Če orožje govori, morajo ljudje molčati!

Nič manj zanimive pa niso besede, ki jih je o istem vprašanju izrekel Filippo Burzio. Burzio je ena najbistrejših glav sedanje Italije. Je tudi modrec in matematik ter kot profesor predava balistiko na turinski artilerijski šoli, dalje mednarodni strokovnjak za reševanje vojaških vprašanj, zlasti tehničnih.

Filippo Burzio je mnenja, da je rešitev v rojstvu »tretje Evrope«

Prva je bila krščanska, ki ji je naredila konec reformacija. Po večnih bojih in motnjah se je po sklenitvi westfalskega miru začela »druga Evropa«, ki bi jo lahko imenovali humanistično. Ta skupnost, ki je imela značaj znanosti, meščanstva in pametnjaštva, je dosegla svoj višek po francoski revoluciji v 18. stoletju, ko je Evropa prišla do resnične politične in duhovne premoči. A vojna leta 1914 je tudi tej dobi naredila konec in mi zdaj gledamo drugo, in Bog daj zadnje dejanje velike krize. Po mnenju Filippa Burzija sta to krizo v največji meri kriva Nietzsche in Marx. Slednji s svojim kolektivnim človekom in svojim materialističnim svetovnim nazorom, Nietzsche pa s svojim nadčlovekom in oblastiljelnostjo, ki je bila s tem v zvezi. Zdaj je treba poiskati temelje za »tretjo Evropo«, za tretjo evropsko civilizacijo. In kako bi se dalo to doseči? Ker je »prva« Evropa dala krščanske in moralne postavbe, druga pa je prinesla tehnično in znanstveno zavojščanje sveta, naj bi bila tretja evropska skupnost velika združitev obeh prejšnjih. Novi humanizem torej, toda ne materialistični, pač pa duhovni!

Ta sila zanimiva mnenja o bodoči Evropi so poslali možje, ki delajo izključno na kulturnem polju in nimajo nobenega opravka s politiko. S tem pa še ni rečeno, da so ta njihova naziranja manj vredna.

Zadnje dni pa smo slišali — piše posebni dopisnik »Pester Lloyd« iz Rima — v Italiji razna mnenja glede bodoče Evrope tudi od strani mnogih vplivnih političnih osebnosti. Vsekakor je treba poudariti, da se številna naziranja, obeh Italij, politične in kulturne, popolnoma ujemajo. Oboji, politični in kulturni možje, govorijo o Evropi, da ne sme biti zgrajena na hegemoniji, pa naj bi bila kakršna koli, temveč na sodelovanju vseh evropskih narodov, velikih in malih in enaki meri.

V hlebcu kruha — 500 kronski bankovec

V danskem mestecu Kerteminde — pravi neko nemško poročilo iz Kopenhagna — imajo dve pekariji, a velika večina meščanov jemlje kruh le pri enem peku, tako da je drugi prišel tako rekoč že skoraj čisto na psa. Da bi se rešil najhujšega, to se pravi tega, da bi zaradi preslabega zaslužka moral opustiti pekarijo, si je izmislil zvijačo.

Nekega dne se je hitro raznesla po vsem mestecu novica, da je tistega peka, ki ljudje pri njem niso nič kaj radi kupovali kruha, zadel huda nesreča: Ko je prešteval denar, s katerim je nameraval poravnati račun za moko, mu je po nesreči padel v redko testo poleg mize 500 kronski bankovec, in sicer tako, da pek tega ni opazil. Vse je potem pretaknil, da bi našel tisti bankovec, a njegov trud je bil zaman. Šele pozneje, ko je bilo že prepozno, mu je prišlo na misel, da bankovec ni mogel pasti nikamor drugam kakor v testo. Med tisto njegovo peko kruha mora biti potemtakem hlebec, ki je v njem zapecen petstokronski bankovec. Eden tistih, ki bodo pri njem ta dan kupili kruh, bo tako srečen, da bo v kruhu dobil »težki« bankovec.

Kertemindčani so se baje tisti dan kar skoražje stopili, kdo bo kupil pri tem peku več kruha. Vsak je mislil, da bo tako srečen, da bo ravno on kupil tisti hlebec s petstokronskim bankovcem, zakaj niti na misel ni nikomur prišlo, da bi si pek utegnil izmisliti vso to zvijačo, samo da bi imel čimveč odjemalcev.

EIAR — Radio Ljubljana

Petek, 30. aprila: 7.30 Napevi in romance — 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pesmi — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.40 Poročila Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.55 Radijske pesmi — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec: glasba za godalni orkester — 14.40 Pisana glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Prenos koncerta iz zavoda za romanske studije — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini —

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Nisem jih mogel gledati ta večer. Sam pri sebi sem mrmral, da bi najraje osedlal konja, brž ko se stemni, in odjezdil proti taborišču »Cottonwood Springs«, kjer bi ostal tako dolgo, dokler ne bi vse minilo. Preden se je Lutie Brewtonova dvignila, me je pogledala s svojim nedoumljivim pogledom.

»Hal, če te ne bom več videla ta večer, ali bi me hotel zapeljati jutri zjutraj v Salt Fork?« me je vprašala.

Stric je sedel mirno na svojem stolu, čakajoč na njen znak, da se dvigne. Sedaj je dvignil glavo s kretinjo izzvanega divjega žrebca. Njegove temne oči so zagorele z nenavadno voljo in močjo.

»Hal bo vzel vašo prtljago na voz,« ji je rekel ponosno. »Jaz sam pa vas bom zapeljal na vlak.«

V trenutku, ko se je dvignila, sem videl, kako je prebledela. Nekaj trenutkov pozneje, ko sem šel vzdolž veže proti galeriji, sem jo videl stati vzravnano v veliki pročelni spalnici. S hrbotom je bila obrnjena proti paru samokresov z ebenovinastimi ročaji, vtaknjenimi za težak pas, ves potemnel od let in potu, ki je visel na medenastih klavi, izven dosega otroških rok.

V. poglavje.

Dolgo časa sem ležal ta večer na ležišču, ki je nekoč bilo stricevo. V presledkih sem poslušal mukanje teleta, ki je v temi canadi klicalo svojo mater. Sanjal sem, da je nekaj neizrekljivo lepega odšlo iz te ogromne hiše, kot izkljuje jedro življenja iz prerijskega semena in edino, kar je ostalo, je bila rjava lupina sobnih sten. In povsod okoli hiše v mojih sanjah je bil priprisan pesek, skrivajoč sledove coyotov in kuščarjev, Gomazeli so v

viborinem plevelu, zbirajoč se tik ob tleh kot nerodovitni sneg, tako da se je zdelo, kot bi se vsa zemlja gibala. Nemiren siv duh njih samih je skušal najti tiste polne, močne prerijske prsi, ki so bile rodovitne kot ženske, od katerih je teklo mleko in divji med.

Ob prvem jutranjem svitanju sem že bil pokonci: oblekel sem se v temi, spil kavo v kuhinji, samo da bi se izognil skupnemu zajtrku. Tipal sem v zvezdni svetlobi, da sem izvel vprego. Vrnivši se v veliko temno vežo, sem za hip pogledal v sobo, razsvetljeno s svečami. Lutie Brewtonova je sedela oblečena, s klobukom na glavi in z rokavico na eni roki. Okrog nje so stali trije zaspani otročki v dolgih spalnih srajc. Oblečena jim je s tistim jasnim, lepim, šaljivim glasom, ki ga je vedno uporabljala pri občejanju z otroki, da se bo prav kmalu vrnila ter da bo prinesla tistemu dvojno darilo, o katerem bo črna Hetty lahko povedala, da se je obnašal kot majhna dama ali gospodič.

Old Jeff mi je pomagal iznesti njeno prtljago k povešenemu vozu. Kmalu je prišla Lutie Brewtonova. V mračni, modročni svetlobi se je zdelo kot vitka, skoraj vesela pojava. Preden ji je stric pomagal stopiti v kočijo, je odgovarjala otroškemu mahanju v slovo. In preden so pričeli konji iti, jim je zopet pomahala. Dolgi od izviru sem poslednjič čul njen glas; kot nepojmljivo drag, srebrno doneč zvonček se je razlegel nad peketom kopit in drdranjem kolej.

Old Jeff je stal ob kolezu mojega voza. Ni spregovoril niti besede. Slišal sem ga le močno vleči svojo pipo, dokler niso zamrli glasovi kočije v nočnem zraku. Še vedno ni ničesar rekel. Odšel je mračnega obraza v hišo. Spelzal sem na sedež. Konji so, ne da bi jih bilo treba preganjati, sledili tistim, ki so bili odšli že prej.

Novodošlec v našo jugozapadno deželo se zdijo dnevi zelo enolični: vedno isto modro nebo, nespremenjeno sijanje sonca in neskončni toplotni valovi, dvigajoči se iz ravnine. Po preteku enega leta se nauči razlikovati odtenke v vremenu, ki jih ne

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

353.
Sužnji so pograbili starca, ga privezali na dolgo klop in mu s kleščami začeli stiskati mršave ude. On pa je ponižno poljubljal roke, ki so ga vezale. Nato je zaprl oči in zdelo se je, da je mrtev, ko se je Tigelin še enkrat sklonil k njemu in ga vprašal: »Ali boš preklical?« so se njegove blede ustnice zganile poslednjič in zaslišal se je slaboten šepet: »Ne... morem!« Tigelinu je zdaj šinila v glavo nova misel. Obrnil se je k sužnjem in zapovedal: »Izpulite mu jezik!«

354.
Na prihodnji predstavi, na katero so ljudi zvalili z obljubami, kaj vse bodo videli, je prišel na vrsto Hilon, in sicer v tako imenovanem prizoru z medvedom. Hilona sta dva moža privekla oziroma prinesla v areno, zakaj ni mogel hoditi sam, ker je imel noge polomljene od mučenja.

19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Serenade za vse — 20.45 Otvoritev simfonične sezone družbe EIAR: Simfonični koncert vodi dirigent Fernando Previtali. V odmoru: Zanimivosti v slovenščini — 22.10 Orkester vodi dirigent Rizza — 22.45 Poročila v italijanski.

Sobota, 1. maja: 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Zname pesmi izvaja orkester, vodi dirigent G. Kramer — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec: operetna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa, poročila v italijanski 17.15 Nove plošče »Cetra« — 17.55 Gospodinjsko predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini —

19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Pripombe k dogodkom — 20.40 Koncert tenorista Antona Slatoljeva — 21.05 Koncert šramla »Ljubljana« — 21.45 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 22.20 Lahko glasbo vodi dirigent Gallino — 22.45 Poročila v italijanski.

Drobne za robom

Najobsežnejše književno delo na svetu je nek kitajski slovar, ki obsega 5020 knjig, od katerih ima vsaka po 170 strani. Natiskati je ta slovar dal kitajski cesar leta 1600.

Za izdelavo ene same svilen ženske nogavice je treba imeti na razpolago 1600 metrov dolgo nit, dočim potrebujemo za svileno majico 750.000 metrov dolgo nit!

bi bil prej nikdar opazil; en dan je lahko dovolj jasno, in včasih že ponoči, ne da bi bili zato potrebni oblaki ali dež, osnaži nebo neka skrivnostna sila. In naslednjega dne je nebo za polovico bolj čisto kot prejšnji dan, kot bi ga bil izplaknil dež in veter.

Prav tako jutro je bilo, ko sem peljal Lutieno prtljago skozi kristalno čist zrak v Salt Fork. Najprej sem se gibal z vozom in konji v migljajoči luči jutranjega planeta, nato skozi žametno dvojno svetlobo, pol med zvezdami in soncem ter končno v zgodnji purpurni luči, ki se je kot rdeče vino razlivala preko ravnine, da se je zdelo, kot bi jo mogel z vsakim dihom okušati. In celo neumno govedo, ki se je paslo ob poti, je dvigalo glave ter strmel nad njo. Ko je končno sonce jasno obsijalo zemljo, sem videl daleč spredaj krldelo antilop radovedno teči proti kočiji.

Večji del pota po »vegas« bi bil lahko z roko dosegel dišeče cvetlice, ki so pravkar pričele cveteti na obeh straneh vozne poti. Toda vohal sem le parfum po vijolicah, ki se je dvigal iz Lutiene prtljage; in vse, kar sem sedaj mogel videti, je bil majhen, oddaljen oblček prahu, viseč v zraku — malo več kot smet na tem neizmernem nebu — pa že ta je metal senco preko voza in poti.

Sonce me je žgalo za tilnikom kot žareče železo, ko smo končno prispeli na rob peščenih gričev. Bombaževci so že hladno stali v senci pod rečnim koritom. Moji izčrpani konji so gazili mokast prah po dolgi cesti. Rdečelični postajni uradnik je prišel ven osebno nadzorovat skrbno nalaganje prtljage Lutie Brewtonove na prtljažni voziček, ki je ropotal kot voz in se kotalil kot samokolnica.

Z olajšanjem sem opazil, da je bilo okrog postaje vse normalno in vsakdanje: skozi vrata čakalnice so se videle gruč potnikov; potepuhi so sloneli na peronski ograji ter igrali karte; krog prijateljev je obkrožal kot vedno se smejoča Lutie Brewtonova. Obetali so ji lepe in vesele čase po njeni vrnitvi ter ji želeli prijetno bivanje v St. Louisu. V bližini se je dvigal bel prah z voza moke, ki so jo pravkar izlagali v vrečah na prašen voz.